

СЕЉАК

ЛИСТ ЗА ПРЕПОРОД СЕЛА

Јавни радник треба да дели а развијен ум, развијену вољу и вечију будну савест, како у свом личном, тако и у друштвеном животу.

Ал. Стамболијски

Год. I — Број 15.
МАЛО ЦРНИЧЕ и Пожаревац
15 јуна 1935 год.

Издаје и сарађује: КЛУБ МЛАДИХ ЉУДИ СА БЕЛА
Власник и уредник: СВЕТОМИР С. МИЛАДИНОВИЋ, земљорад.

ИЗДАВА
СВАКОГ 1 И 15 У МЕСЕЦУ
ПРЕТПЛАТА:
за годину 24 дин., за пола год. 12 дин.

АЛЕКСАНДАР СТАМБОЛИЈСКИ

Сваке године сељачки сталеж разасут широм целога света а за њим сви Јужни Словени задојени великом југословенском идејом, са болом и тугом дочекују и испраћају дан 14 јуна. О томе дану писало се је неизоставно од 1923 год. па до сада и писаће се све догле, док постоји и живи сељачки сталеж и док у грудима југословенског живља на Балкану живи и постоји идеја за зближење и уједињење. А оне су стварне, вечите, бесмртне и зато и дан успомене херојске смрти великог вође и трибуна, биће вечита.

Четрнаестог јуна 1935 год. навршило се је дванајест година од смрти Ал. Стамболијског, великог сељачког вође и аграрног идеолога, великог Југословена и борца за уједињења, државника и јавног радника првога реда. Рођен у сеоској колиби усред природе, окружен бригама сељачког рада и борбе за опстанак темп природе изграђује у његовој детињској души будућег творца сељачког покрета Савеза Земљорадника. Започео у сеоској колиби, да прође преко ђачких клупа основне школе, мале гимназије и пољопривредне школе, Стамболијски се ни за моменат не издаваја од средине, која га је створила и отхранила. Поникао у сред природе, проживео и искусио њене неумитне суровости, у њему се изграђује моћно формиран и непоколебљив реалистички дух, који га прати кроз цео живот. За њега не постоје ни сензације, ни фантазије. Његов реформаторски рад не иде за тим, за замени ову или ону кабинетску теорију са другом, искованом у кабинету; да замени овај или онај систем другим, створеним силама ненормалних времена и односа, већ за тим да створи складност између закона природе и закона разума. Израз живота, који корача у пуној складности са стварношћу; израз идеала и интереса најмногобројнијег дела људства, личност Стамболијскога из дана у дан све више и више расте, да би постала једног дана основни камен у предсталу човечанскога мира. Као свих великих реформатора, његова фигура почиње да сија тек по његовој смрти, судбини, којој многи политички пигмеји могу само завидети.

Као идеолог аграризма и творац истога покрета, Стамболијски је ненадмашан. Ту он развија све силе своје вештине, знања и оданости. Његов дух је дух сељачки, дух рада и пацифизма, против милитаризма, неправде и неравноправности. Ослобођење сељака од економског, политичког и духовног ропства, постаје његов идеал и његов први циљ у животу. Плод тог његовог рада, данас се јасно огртава не само у границама његовог родног краја Бугарске, већ и широм целога света. Њему у првом реду има да захвалимо, како за егзистенцију моћног аграрног покрета у Бугарској Сав. Земљорадника, тако и за стварање и егзистенцију Зелене Интернационале (М. А. Б.) оне међународне сељачке организације, која је захваљујући својим пацифистичким начелима, постала најмоћнија одбранбена сила, противу белог и црвеног милитаризма. Још као млад он прелазиле границе национализма убеђен, да мир човечанства лежи у међународној организацији народа, заснованој на пацифистичким начелима аграрног идеала.

Као Југословен Стамболијски по ничему не отстаје од оном другом Стамболијском, сељачког вође и аграрног идеолога. Задојен Југословенском идејом, пролази

још у својој младости, пут Југословенске Голготе. Зближење и уједињење Јужних Словена, постаје његов други циљ у животу. Још као ђак он студира и дискутује питање Панславизма, мотивишући свој став, да је немогуће помирити једног Словена, са данашњим положајем Словенства у Европи, положај понижења и неправде. Његов Панславизам, међутим, не жуди за поробљивање других народа, нити њихово искоришћавање, (црте других раса), већ поштовање и равноправност словенске расе. Уверен је, пак, био да не може бити говора о панславизму, пре но што се реши питање уједињења Јужних Словена. Као борац за зближење и уједињење свих Јужних Словена, он је дао све што је могао дати не презајући пред опасношћу, која је долазила као логична последица непријатеља Југословенства. Гроф Сфорца један од најугледнијих политичара ратне и поратне Италије у својој књизи „Неимари савремене Европе“, казао је: „Јужни Словени признаће у личности Стамболијскога, претачу свог јединства“. Гроф Сфорца није се преварио у свом пророчанству.

Личност и делатност Стамболијскога, не завршује се нити исцрпљује тим. Његов идејно демократски дух размахнуо је моћно крила над свим гранама економског, политичког и духовног живота Јужних Словена. Потекло из недара раднога сељачкога народа, бори се противу антисоцијалног схватања о сталешком постанку и сталешком интересу. Срушио је традиционално тенденциозно схватање о неспособности сељачког сталежа, доказујући, да организам, који је способан хранити цео свет, способан је исто тако да буде на крмилу управе и руководи својом судбином; да само сељачки сталеж је једино елемент мира и да само његов реалистичко стваралачки здрав разум, може дати човечанству ново уређење друштва, изграђеног на начелима пацифизма, братске љубави и солидарности. Убеђен да су племићка дипломатија и њена тајна политика, главни тежишта потстрекачи ратова, устаје отворено против овакве те чина вођење државне политике и ради на њиховом мењивању чисто народном дипломацијом, чија би политика била, политика-отворених карата.

И зато што је имао смелости да ради и да се бори за ослобођење сељака од економског, политичког и духовног ропства; зато што је покушао да створи од човека радника, човека не само по имену него и таквог у животу; зато што је потражио правду и равноправност и за основног стуба друштвене заједнице сељачког сталежа; зато што се осмелио да одузме привилегије друштвених паразита; зато што се осудио да прикаже племићку дипломатију и њену тајну политику у стварним бојама и искрено пружи руку својој југословенској браћи, изазива противу себе и у Бугарској и споља све мрачне силе, које потражише спас свог мира и положаја, у његовој смрти.

Зверови у људском облику, вечити друштвени паразити, Ви традиционални сталешки непријатељи раднога сељачкога народа и слози Југословена, Ви духовни и физиолошки дегенерици људскога рода, преварили сте се физиолошки дегенерици људскога рода, преварили сте се у свом рачуну! Физичком смрћу Ал. Стамболијског, Ви ништа не добисте. Моћ његове идеје, нагове-

штавају скорашњи крај Вашег перазитског, пигмејског живота. Зато бар пред својом смрћу као политичари дипломати и јавни радници, будите кавалери и потражите спас духа душевном миру, у кајању за извршен злочин. стс

Ал. Стамболијски је рођен 1889 год. у село Славовици Татар Пазаржиском срезу јужне Бугарске. Основну школу, завршио је у свом родном месту. После тога уписује се за јака средње пољопр. школе у Садовн. Као њак II разр. поменуте школе, када је бугарски сељак водио борбу против заосталог од турског ропства пореза у природи звани „десетак“, Стамболијски издаје брошуру „глас из народа“, где се још онда оцртава, као будући народни трибун и земљораднички идеолог. Трећи разред завршава у плевенској пољопривредној школи. Овде под утицајем агронома Јанка Забунова директора средње пољопривредне школе и будућег оснивача земљорадничког покрета, Стамболијски се потпуно израђује као Земљораднички идеолог и вођа. Забунов нам није оставио никакву аграрну литературу сем лист „земљорадничка заштита“ Неоспорно је, међутим, да је он једини само имао јасан поглед и оправдана схватања о идеологији земљ. покрета. Стамболијски их обрађује и популаризује у једној богатој литератури. По завршавању средње пољопривредне школе, Стамболијски постаје учитељ у свом родном месту селу Славовици. Учитељска професија, међутим, не задовољава велики стваралачки дух, село је за њега мала њива, која не може да прими и одговори захтеву његових идеја и Стамболијски напушта учитељску каријеру и одлази на студије у Немачку. Овде се уписује на агрономски факултет Халског универзитета, као редован слушаоц чувеног немачког филозофа Вунда. Оболео од туберкулозе, он се враћа у Бугарској има и са оромулим здрављем трећи конгрес Земљ. Савеза бира га за уредника савезног органа „Земљ. Знанье“. Од тог момента започиње и Стамболијска права политичка каријера, да игра увек прву улогу до своје смрти у животу Земљ. покрета. 1908 год. изабран је први пут за народног посланика, за срес Преславски, где се и бира до краја свога живота. Исте године као председник земљорадничког парламентарног клуба, протестује у име бугарског сељачког народа против анексије Босне и Херцеговине од стране Аустро-Угарске. 1911 год. он отворено устаје против измене чл. 17 бугарског устава у коме он види прве знаке будућих катастрофалних ратова за Бугарску. 1914 год. после прве победе српске војске над аустријанцима Стамболијски са трибине народне Скупштине поздравља успех своје браће Срба и прориче пораз бруталних завојевача. Нападнут од владине већине, да само један издајник може тако да говори, он одговара: „Ја нисам ни Бугарин, ни Србин, ја сам Југословен. Исте године говори на митинг бугарских студената пред спомеником Цара Ослободиоца и у свом говору казаво је дословно ово: „Ако у овој земљи има кривца, ко би требао да буде кажњен вешањем о овом спомеником, то је краљ Фердинанд“.

Најзначајнији датум, његових смелих подвига као земљорадничког вођа и Југословена, јесте говор одржан у дворцу пред краљем Фердинандом 4 септембра 1915 год. пред улазак Бугарске у рат. У том овом говору, Стамболијски не само што не преза да изјави отворено краљу непријатељско расположење сељачког редови. Мама њему, већ и прети круни, да ће она одговарати његовом главом, ако се осуди да баца бугарски народ у ратни вртлог, на страну централних сила. Та дрскост Стамболијскова дошла је до његовог хапшења и осуђивања на доживотну робију од издајника.

1918 год. када је један део бугарске војске напустио фронт и дошло до пробоја фронта, Стамболијски је пуштен из каменог завода, да спасава ситуацију. На молбу самог краља Фердинанда, он одлази у сусрет побуњеним трупима, како би их умирио, али још при првом додиру с њима, он стаје на челу побуњеника и води их ка Софији, где је намеравао да казни све кривце трагедије бугарског народа. Немачка артиљерија и военошколци спречавају његов план. Долази се до новог прогањања и новог бегства Стамболијскога, да би избегао смрт. Његова упорност у своје политичке захтеве као и међународна ситуација, поново га позивају на позорницу политичког живота 1910 год. он улази као министар у коалициони кабинет а 1920 год. на изборима за Народну Скупштину Савез Земљорадника добија апсолутну већину и Стамболијски саставља своју прву хомогену Земљорадничку владу.

Стамболијски је оставио богату литературу привредног, социјалног и политичког значаја, о којој ћемо говорити други пут.

Неша Тумангелов

Стамболијске приче о нама балканцима

Духовитост Стамболијскова била је верни сапутник његовог здравог разума. Често пута он је своје мишљење изражавао причама, којима је на духовит начин приказивао извесно стање појединих балканских народа, њихове односе и њихова психологија. Такву једну причу испричао је у скупштини по случају дебате о спољној политици Бугарске, после његових састанака у Лозани са претставницима Југославије, Румуније, Грчке и т. д. Том причом Стамболијски је на виртуозан начин приказао зло од кога долази несрећа балканских народа.

Прича

Господ је хтео да изабере један народ између балканских народа, који би давао општи програм балканској политици и који би имао водећу улогу у тој политици. Тражио је, тражио је и нашао је најмањег од тих народа, онога који се последњи ослободио и који има најмање предрасуда у животу. Пружио је свој власнически жезал томе народу, који се звао „Бугарски“ и рекао му је: „Ево, заповедај, над целим Балканом, стварај планове, руководи, стварај нове односе, избриши прошлост, коју је створила стара историја, створи нову политику, једино ново стање, поучи се ропством, у коме си провео 500 год. и која су проживели и остали балкански народи, искористи погрешке давне прошлости и створи једино стање, које неће личити на оно старо, које довело до ропства балканских народа.“

Нови господар Балкана, Бугарин дохватио је жезал и шта је урадио?

Попео се високо и добио је вртоглавицу; узео је жезал и изгубио равнотежу духа. Зашто, пита се Стамболијски и одговара: „Ја и Ви који живимо на Балкану и бавимо се политиком, хоћемо да себи објаснимо све ово, што смо преживели. Зашто Бугарин испусти власнички жезал? Сећате ли се, да је Бугарин био у таквом положају, када се из Софије даваху планови и када Атина, Букурешт и Београд само слушао, када је он им господарски положај?“

Зашто смо испустили власнички, господарски жезал? Зато што наша психологија, није била погодна за власт, зато што тек смо ослобођени, ми западосмо у канџе личним и котеријашким режимима, остваросмо онакви, какви смо били у ропству. Наша психологија је била навикла само на робовање, да будемо слуге, али не и господари. Да би човек био слуга нису потребне неке нарочите особине и способности. Потребна је послушност, да не проспеш котао, чашу и т. д. Но да би човек био господар, потребне су и друге особине: потребно је не само да зна добро да служи у извесном моменту, када нема слуге, но да зна и да даје наређења, да даје планове, да има шири видик, другу психологију, друге особине. Ето то су елементи који имађаху наши победници и који им омогућиваху да владају над нама 5 векова, а тих елемената не беше у нашој души; ми остваросмо са тим власничким жезлом да стрепимо за једном нароши, за једним селом, за границом од неколико километара, да мислимо само о Бугарској, о нашој величини како ћемо узети Цариград, како ћемо ући у Солун, како да не уступимо овом или оном нашем савезнику да игноришемо арбита, да игноришемо савет великих сила и т. д. и т. д. Та уображеност својствена само људима са ниском културом, ограниченим мозгом и ропском душом, натера нас да се несретно занесемо и паднемо. И да паднемо заједно са жезлом.

И господ — говорим Вам о балканској причи, коју сам испричао и Букурешту и Београду — наљутио се, одузео Бугарину жезал и дао га коме? — Грку. Грк је, када смо ми држали власнички жезал, показивао мало другојачију психологију, истаквао се са другим плановима, за балканску солидарност; Ви се сећате тога Грка, каква је све попуштања чинио у име идеје балканског споразума. Међутим када се Грк докопа жезла, он се показао као прави балканец, тако тесногруд, да није ни приметио како је испустио жезал. Толико је уображавано да је сматрао, да ће продрати старе државе, да ће од оба континента отети земље итд. Господ, велим Вам и од њега одузе жезло зато, што се и он показао са ропском психологијом, зато што и он не беше способан да води једну нову политику на Балкану. Господ одузе жезал из руке Грка и повери га коме? Даде га Србину.

Ове три последње године, он га држи и ја рекох: Појавише се нови ратни богаташи; ми смо упропаћени, а Ви сте ти нови богаташи. Када би постојао један међународни члан 4*) добро би било. Мој закључак беше: „држите чврсто тај велешни жезал, јер ми га нисмо могли држати.“

Држите, велим, чврсто тај жезал, јер је могуће да је тако судбина одредила, да га сви по мало држимо. Вама је позната свакако прича о сиромашној породици, која је решила да оде у госте код кума и да му се нечим одужи. Тражили су јаја, нашла су само једно. Одази кумица код кума па му пружајући јаје, вели: ево куме, подржи га ти, па ми га врати, да га дам и кумици, да га и она мало подржи.

Један је Енглез рекао, да су балкански народи слични мајмунима, затвореним у кавезу, у којему својим шапама притискују своје репове.

Дакле, земљин простор није тако мали, али су нам претензије за посебним територијама врло велике па глзимо своје репове, те нам судбина додели, да сви по мало подржимо жезло, како се неби неко нашао увређеним.

*) чл. 4 Закон о коме богатства придобита незаконитим путем за време рата, екстротрижишу се у корист државне благајне.

Наша стварност

Ми смо до сада у неколико махова износили и претстављали живот нашега сељака, као и његове потребе на селу у ово тешко и претешко доба по њега, па ево и сада исто чинимо и предузимамо све мере да се сељак културно—економски подигне и ојача, те да би као такав могао бити од користи и себи и друштву као целини.

Сељачка су питања данас врло велика и његови су проблеми врло тешки, о којима се треба забавити дуже времена и уложити труда и напора, да би се та питања и ти проблеми бар у неколико решили.

Ми знамо да се проблем пољопривредне кризе не може решити лако и брзо, без нарочитих реформи, које би требало да се учине. Али исто тако знамо, да овако не може да остане и даље, јер је на данашње време сељак постао неспособан за живот и као домаћин своје куће и као родитељ своје деце, и као порески обвезник и као приватни дужник према повериоцу. Својим приходима, сељак није у стању да подмири ни најнужније потребе у кући и зато преклиње судбину и злу коб која га је подесила, да мора погнуте главе, постићен и обрамоћен да подлегне: прво себи као домаћину куће, јер није у стању да води домаћинство, па својој деци као родитељ, који није у могућности да их однегује, васпита и изведе на прави пут човечности, постаје сумњив као порески обвезник према држави, непоштен и неповерљив према својим повериоцима, једном речју, презрен је са сваке стране и од свакога уопште.

Па када један велики део нашега народа на селу, живи у оваквим тешким приликама, мислим да није лепо седети сврштених руку и пропасти своје сами гледати, већ се одупрети и тражити пута и начина да се народ спасе и избави беде и зла која су га у ово време притисла. Јер оваквим начином губимо једну здраву расу у држави, која је физички и материјално исцрпљена, и доведена до руба пропасти.

И што је најглавније, после свих горе наведених последица, од тога измногбројнијег живља у држави не можемо да очекујемо оно, што смо некада очекивали (у случају сваке опасности), јер је и снага тога народа клонула.

Ми, који ово најбоље видимо и осећамо, јер смо у среди ни народа — дужност нам је да отворимо и јавно ступимо у борбу противу ових недаћа, које давн и трују наш сеоски живот, јер то и национална свест од нас захтева и тражи. Али ми тражимо и захтевамо, да се и надлежни фактори заинтересују о нашем животу и да уложе труда да се ово отклони, да ступе у везу са народом, да испитају терен за тај спасоносни рад, да прихвате позив нас вапијућих из народа, који хоћемо да им помогнемо и да им будемо сарадници у томе тешкоме послу, да све оне који су непросвећени и неулућени у виши смисао свога живота натерају да се отргну и тргну из таме и зачмалости, у коју их је вихор незнања бацао. Да се устачове путујуће станице са људима стручне способности, који би обišли свако место у држави и држали предавања на лицу места, у селу, у пољу, где стигну, из области: пољопривреде, просвете, хигијене и давали упуства путем за то спремљених филмова и других поучних и практичних ствари, као и књига, часописа, листовата, попомогну од стране ме-родавних.

Ми смо одавно ово захтевали и тражили и данас захтевамо, али нажалост наш глас остао је, и даље остаје „као глас вапијућег у пустињи“, јер су село и сеоски сталеж стављени на последње место у држави и не даје им се никаква могућност да се културно и економски подигну, путем просвећивања, школовања и т. д.

У место да се по селима уведе обавезно школовање од 4

на 8 година и да се за то време врше честе екскурзије, по оним местима где би сеоска деца могла што више знања да стекну и на практичном пољу рада, сеоска се деца и у гимназију ретко признају.

Ми сељаци не тражимо школе, да би заузели чиновничка места и положаје у држави, нити тражимо школовање да бисмо га искористили за личне себичне сврхе већ школовање које би нас просветило и уздигло на ниво, које би било од користи по целој заједници. Ми тражимо школе да би сазнали истину и ушли у суштину и виши смисао нашега живота у разним приликама и моментима, ми тражимо школе да би нам слика била јасна, када хоћемо културно образовање и економску заштиту, као и када на браник отаџбине ставемо.

Без свега тога, ми сељаци овакви какви смо данас, лично на оно тупо оруђе, које је у пословима појединих људи велика потреба, а после напорног и дуготрајног рада, када се човек склони у кућу а оруђе остави напољу у блату, на киши, снегу, изложено свим непогодама преко целе зиме, а у пролеће када му је оруђе опет за рад потребно, он га узима, вади из блата, зарђале и иструнуло, да му опет као и лане послужи, али овај, од чистог и здравог челика, одваја се парчад на све стране, јер је оруђе за рад постало неспособно, и он тек таде види шта је у радио, али доцкан.

Ми хоћемо да радимо на томе, да то оруђе сачувамо светло и здраво, да га повучемо к' нама и уз нас, а богами да се у топлој и луксузној соби не играмо и не размећемо у заносу од беса, те да би се ил то оруђе огребли. И докле год се то оруђе плашимо и банамо га далеко од себе, дотле ће по нас бити све горе.

Бојни гасови

Врсте гасова

Са културом човека усавршавала су се и ратна средства. Турци су ушли у Европу на коњима и са кривим сабљама. Недавни ратови решавани су топовима и аеропланима. У будуће решаваће се вероватно бојним гасовима.

Искуство из минутих ратова показало је, да је безбедност и благостање позадине, судбоносно по исход рата. Вероватно, према томе, да ће у будућим ратовима позадина исто тако бити нападнута од непријатеља, као и први борбени редови.

Зато и треба онај део народа, који би чинио позадину, да буде упућен у дејства отровних гасова, као и у заштиту против њих.

За данас, најопаснији су гасови и то:

1) Гас „плави крст“, назван тако што носи ознаку плавог крста. Овај гас је врло јак отров; тако, довољан јесамо 0,901 грама на куб. метар ваздуха, па да буде смртоносан. Он изазива сузе и дражи слузокоже. Добија се тежак кашаљ, крварење из носа и устију, а затим наступа смрт.

2) Гас „жути крст“, или иперит, који носи ознаку жутог крста. Исто тако има јако дејство, али другојаче. Овај гас пробија одело, обућу и човоцију кожу, те изазива дубоке ране по телу, а плућа потпуно уништава, те људи умиру у страшним мукама.

Најбоља заштита против овог гаса је хлоран креч којим треба посути одело и обућу. Гас се услед креча раствара и губи дејство. Противу добијених рана на телу употребљавају си облаге раствореног калиум хипермангана. Раствор се прави и то: 1 грам калиум хипермангана на 1 кг, воде.

3) Гас „зелен крст“, или фосген. Деловање овог гаса је карактеристично, јер се гас у прво време апсолутно не опажа, те га људи удишу несметано. Тек неколико сати људи и умиру. Гас је опасан нарочито због тога, јер је неосетљив и људи га неприметно удишу, а када се осети онда је већ доцкан. Деловање у погледу смрти је слично као и код „плавог крста.

Заштитна средства

1) У случају да се гас примети, људи се не смеју сакривати по отвореним подрумима, као што се то чинило за време прошлих ратова, јер су отровни гасови тежи од ваздуха и тежу ка земљи.

Па како су подруми удубљења у земљи и комуницирају са спољним ваздухом, то се скупљањем гасова у овим подрумима појачава концентрација гасова и потенци-

ра дејство, те људи у оваквим подрумима умиру за релативно кратко време.

Најбоље је бежати у планине и брда, јер гас као тежи од ваздуха не диже се увис, него тоне у дубодолине и тамо стоји, док су узвишице од гаса слободне.

Наша земља, која је просечно брдовита нуди у случају рата јевтино сретство народу за заштиту противу отровних гасова.

2) **Гасне маске** су различите. Најбоља за сада филтрациони апарат, то је маска, која отровани ваздух филтрира т. ј. ваздух чисти од отровних гасова.

Маска се ставља на лице, која херметички одваја лице са отворима за дисање, те ваздух улази само кроз отвор за ваздух, који се кроз филтер маске чисти и удишава као неопасан по човеково здравље.

Сваки човек има своју сопствену маску.

3) **Заштитни подруми** су подземне и херметички затворене просторије. Најважније код ових подрума јесте то, да су за гас непролазни.

У подрум се прима одређен број лица према количини резервисаног чистог ваздуха.

Најмодерније куће у великим варошима снабдевене су оваквим подрумима, да се становници, кућа лако и брзо од гаса спасти могу.

Жетва пшенице

Како се примиче жетва пшенице и других стрмнина, сматрамо за корисно да опоменемо сељацима на извесне важне чињенице у погледу времена за жетву.

Наш свет у целој предатној Србији, сматра, да се пшеница, па и остали стрмни усеви жању кад добро сазру, т. ј. презру, тако, да кад се жање, кошуљица која држи семе (плева) потпуно се распадне и при најмањем додиру класа зрно испада, и на тај начин ствара се један огроман губитак. Слободно могу рећи, пропадне толико зрна, колика је годишња пореза на дотичну парцелу, на тај начин земљорадник плати две порезе а не једну. Најбољи је пример била прошла година, кад је пшеница сазрела много раније него ли је требала, па сви они који су још чекали да „дозри“, па су је и чупали. Видели су на своју велику жалост, поред тога што је у класу мало било, половина је остала на земљи!

Има једна још и већа штета, од презрелог жита а то је његов квалитет.

Презрело жито је много лакше од жита које се на време жање, тако да проценат тежине иде од 5—10%. Ако узмемо да један ланац презрелог жита даје преко 1000 кгр исти ланац дао би 100 кгр вишекад би жито жњевено на време. Додајте томе, да хиљада ланаца земље изгубе по 100 кгр. првокласне пшенице, то је читаво богатство у погледу количине — а у вредности годишња пореза.

Али сад да видимо, у погледу квалитета добивеног брашна — те две жетве — рана и позна недају се упоредити. Жито жњевено рано има стакласти изглед и многе је тврђе, када се разломи унутрашњост му је збијена и стакласта, садржи велику количину једног важног састојка зв. „Глутена“ који утиче на квалитет брашна. Овакво брашно, има јасно и светлу боју, пије више воде, боље нарасти, и разуме се у трговини боље пролази.

А зрно добивено од сувише презрелог жита је врло слабо са глутеном, меко је; има велику количину мекиња, унутрашњост је модно-беличасте боје, и готово шупљикаста му је средина. Брашно и поред најбољих млинова није добро, не расти, и тешко се развија за пецива боље врсте (колача и пита). Ово жито први поглед може бити крупно, али квалитативно врло рђаво.

У погледу процента брашна, као што смо напред видели рано жито је врло издашно, тако да сам имао случајева да мери 80% процента, али на жалост врло мало, док позно жњевена жита дају у најбољем случају 70—76%, кад нормално сазри,

Наша браћа преко Саве и Дунава, а нарочито овде преко у Банату, жању жито врло рано, т. ј. на време, и зато они имају увек већу цену житу, па разуме се, имајући бољи квалитет жита и боља брашна, тако, да ми са житом, брашном не можемо да издржимо њихову кон-

куренцију, и у немогућности смо да трошимо веће количине жита из ових крајева, што разуме се утиче на цене жита. Нису ретки случајеви, да млинови, који се баве трговином брашна узимају банатску пшеницу да на тај начин поправе брашно од овдашњег жита.

Многи ће питати: па кад је време жетве?! Одговор је прост и једноставан. Све стрмнине: пшеницу, раж, јечам, и овас жање кад се преко њиве појаве и најмањи знаци жутила, кад је слама још зелена, али се клас из даљине гледан види да мења боју: прелази из зеленила у постешено жутило. Или, кад узмеш клас, и извадиш зрно па се да лако ноктом растури. При оваквој жетви, немојте се плашити, да сте усев упропастили — или још најбоље, кад чујете, да банаћани косе, косите и ви и по реду како сте га сејали.

Имајте у виду, да је и слама укуснија и хранљивија за стоку, од ране пожњевеног жита, него ли од позног, нарочито је подесно за стоку.

Ранко Милићевић
Економ и млинар

Наш извоз и увоз

Француска

Објављена је статистика наше спољне трговине за 1934 год. Према званичним подацима ми смо 1934 године извезли у Француску наше робе за 51,437.000 динара; а увезли смо из Француске у нашу земљу 177.693.000 динара робе.

Према томе, наша спољна трговина према Француској је у пасиви за суму од 126.156.000 динара.

Када се узме, да смо за оволику огромну суму у пасив само у току 1934 године, онда и ту имамо један факат од узрока велике привредне кризе. Наш свет би требало да се уздржи од куповине сваке луксузне робе, јер ово иде на његову штету. Треба свуда инсистирати на подизању домаће радиности, јер би ту имали велики добитак по укупну привреду.

Немачка

Напротив, наш трговински однос са Немачком је повољан по нас, јер смо према Немачкој у 1934 г. у активу за суму од 101 милион динара. Интересантно је подвући да смо готово сваке године у активу према Немачкој и да се Немачка јавља, као готово највећи и једини потрошач наших аграрних производа.

Међутим, потпуно сређених трговинских односа још немамо са Немачком и ако она инсистира на томе, да нам буде потрошач свију аграрних производа.

Надати се, да ће се Немачкој изићи у сусрет, а то би било корисно и по нашу општу привреду.

Уредба о козама

Да би се заштитиле шуме, а нарочито млади изданци, Краљевска влада донела је Уредбу о козама. По овој Уредби, која је објављена пре 14 дана, козе могу држати сељаци само у оном броју, који одговара домаћој потреби.

Исто тако, број јарчева има се свести и то: на десет коза по 1 јарва. У случају да се овај број не може одржати услед техничких немогућности, јер једно село може имати девет коза, а друго рецимо седам, онда се интересенти имају обратити на министарство пољопривреде.

Вишак јарчева преко потребног броја има се продати или поклати.

Уредба је ступила на снагу.

Вести

На дан 9 јуна 1935 год. основана је у Смедереву **Прва Југословенска земљорадничка задруга за хемијску прераду земаљских производа „ЗАДРУЖНА ПРЕРАДА“**.

Задруга је регистрована код окр. суда у Смедереву под Бр. 1934 З 201/1935.

У идућем броју донећемо исцрпан извештај о задатку и организацији ове прве земљорадничке установе, која ће путем фабрикације земљорад. производа прибавити онима бољу цену.

Ноћу између 17 и 18 јуна т. г. беснела је непогода над долином Млаве и Стигом, праћена олујом и градом.

Штета још није процењена.